

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Soros International House
PASAULINIS INTERNATIONAL HOUSE ORGANIZACIJOS NARYS NUO 1992 M.

III. Lietuvos kultūra

Lietuva skirstoma į keturis etnografinius regionus: Aukštaitiją, Žemaitiją, Suvalkiją ir Dzūkiją. Kiekvienas regionas išsiskiria autentišku kalbiniu dialektu, švenčių tradicijomis ir papročiais.

Sužinoti daugiau apie Lietuvos etnografinius regionus galite čia:

<http://www.tautinispaveldas.lt/zemelapis/index.php?page=regionai>

3.1 Tradiciniai amatai

Lietuvos tradiciniai amatai yra šie:

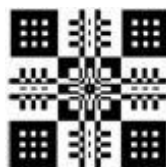
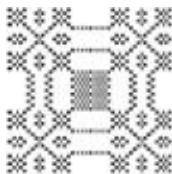
§ Audimas

Manoma, kad audinys išlaiko žmogaus ryšį su tikėjimu.

Juostos – vienos seniausių lietuvių liaudies audinių. Jomis susijuosdavo tiek vyrai, tiek moterys.

Gražiausiomis moterys puošdavo galvas. Šiuo metu naujai suklestėjo rankomis austos juostos.

Lietuvos žmonėms tekstilė išlieka reikšminga dovana, relikvija.

Audinių langelių raštas (katpėdės) yra vienas tipičiausių Lietuvos kaimui.

Kiekviena audinio spalva turi savo simbolinę prasmę, pavyzdžiui:

- Raudona spalva yra apsaugos simbolis;
- Žalia spalva siejama su gamta, viltimi, vienetu;
- Violetinė ir juoda spalvos reiškia liūdesį.

§ Bitininkystė

Senojoje lietuvių kultūroje buvo tikima, kad bitės žmones susieja ypatingu ryšiu, todėl nuo žodžio *bitė* kilęs žodis *bičiulis* rodė ypatingą tarpusavio ryšį tarp bitininkų. Niekur kitur Europoje tokia sąvoka kaip *bičiulis* nebuvo žinoma, nebuvo ir pabrėžiamas ypatingas,

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Soros International House
PASAULINĖS INTERNATIONAL HOUSE ORGANIZACIJOS NARYS NUO 1992 M.

draugiškas santykis (*bičiulystė*), atsiradęs tarp žmonių, auginančių bites.

Senovėje medus ir vaškas buvo tarsi valiuta, žmonės jais sumokėdavo privalomas duokles bažnyčiai.

Už medaus vogimą, drevių naikinimą ar spiečių pasisavinimą buvo baudžiama net mirties bausme.

§ Šiaudiniai sodai

Simbolizuoja tobulo pasaulio sukūrimą ir siejasi su dangaus sodu – Rojumi. Juos gamindavo Velykoms, pakabindavo virš vaišių stalo.

§ Meno dirbiniai iš gintaro

Gintaras dar vadinamas Šiaurės auksu. Jis yra organinės kilmės mineralas, kuris susidaro spygliuočių medžių sakams nukritus ir sukietėjus. Sukietėjusius sakus iš miško dirvožemio lietus ir upės išplauna ir nuneša į Baltijos jūrą. Ilgainiui sakai virsta gintaru.

Sakams tekant medžio kamienais prie jų prilimpa įvairios žiėvės atplaišos, vabzdžiai ar augalų liekanos, kurie sustingsta sakuose ir

taip susidaro vadinamieji inkluzai.

Gintaras yra dekoratyvinės paskirties medžiaga ir yra plačiai naudojamas kuriant meno ir juvelyrinius dirbinius.

§ Žolininkystė

Žolininkystė – tai ne tik gydymas žolelėmis; šis tradicinis amatas apima ir vaistingųjų augalų auginimą, rinkimą, laikymą ir paruošimą.

Labiausiai žinomos ir plačiausiai vartojamos yra žolelės, gydančios peršalimo ligas: čiobreliai gydo nuo peršalimo ligų, gerina imunitetą, o liepžiedžiai mažina karščiavimą, skatina prakaitavimą, slopina uždegimus.

3.2 Tradicinės šventės ir papročiai

§ Užgavėnės

Žiėmos pabaigos šventė. Tai – pagoniška šventė, anksčiau vadinta Ragučio švente. Per Užgavėnės siekiama išvaryti žiemą ir pakviesti pavasarį. Tradiciškai tą dieną valgoma daug ir riebaus maisto, šokami liėuvių liaudies šokiai, žaidžiami žaidimai, vyksta Lašininio (žiėmos simbolis) ir Kanapinio (pavasario simbolis) kova, ant laužo deginama

Morė (simbolizuojanti žiemą). Žiėma varoma posakiu *žiėma, žiėma, bėk iš kiėmo!*

Tradiciniai Užgavėnių valgiai yra šiupinys, blynai, spurgos ir patiekalai iš mėsos.

Pagrindinis Užgavėnių atributas yra kaukės ir persirengimas. Svarbiausia, kad Užgavėnių kostiumas būtų išskirtinis, nekasdieniškas.

Buvo sakoma, kad, jeigu per Užgavėnės sunkiai dirbsi, visus metus nebus poilsio.

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Soros International House
PASAULINĖS INTERNATIONAL HOUSE ORGANIZACIJOS NARYS NUO 1992 M.

§ Kaziuko mugė

Atsirado, kai Šv. Kazimiero palaikai buvo perkelti į Katedrą. Po mišių vykdavo turgus, kuris metams bėgant išaugo į Kaziuko mugę.

Svarbiausi mugės pirkiniai – riestainiai, verbos ir tradicinių amatininkų dirbiniai (gaminiai iš medžio, šiaudų, metalo, gintaro).

Yra toks posakis:

-Ką parnešei iš atlaidų?

-Riestainio skylę.

§ Velykos

Pavasario šventė. Pagrindinis šios šventės atributas – margutis (margintas, raižytas, išpieštas kiaušinis).

Velykų šventimas apipintas tradicijomis ir prietarais, pavyzdžiui, buvo manoma, kad kas pirmas po mišių su vežimu grįš namo, tas bus visur pirmas su darbais; grįžus iš bažnyčios Velykų pusryčiams visada pirmiausiai buvo valgomas šventintas kiaušinis.

§ Joninės (Rasos)

Vidurvasario šventė, kai naktis būna trumpiausia metuose.

Tądien Jonai ir Janinos švenčia vardo dieną. Tradiciškai jiems dovanojami ąžuolų vainikai.

Pagrindiniai Joninių atributai yra laužai, gėlių ir kitų augalų vainikai, kurie pinami ir leidžiami į upę. Manoma, kad, jeigu vaikino ir merginos vainikai susitinka, jie susituoks.

Tradiciškai Joninių naktį einama ieškoti paparčio žiedo – laimės simbolio.

§ Vėlinės

Mirusiųjų pagerbimo šventė. Tradiciškai tą dieną tvarkomi ir lankomi artimųjų kapai, uždegamos žvakelės, pasimeldžiama už mirusiuos.

§ Kūčios

Tai stebuklų naktis.

Šeiminkės paruošia 12 patiekalų (kurie simbolizuoja 12 mėnesių). Tradiciniai lietuvių Kūčių stalo patiekalai yra Kūčiukai, aguonpienis, griucės košė. Tą dieną negalima valgyti mėsos produktų, todėl ruošiami žuvies patiekalai.

Kūčių vakarą po staltiese dedama šieno, su kuriuo atliekami Kūčių nakties burtai: kiekvienas traukia po šiaudą, kas ištraukia ilgiausią, vadinasi, tas ilgai gyvens. Manoma, kad stebuklingą Kūčių naktį gyvuliai kalba žmogaus balsu, o jeigu žmogus juos nugirstų – ilgai nebegyventų. Taip pat yra tikima, kad šią naktį prie stalo ateina mirusių žmonių sielos, todėl joms padedama lėkštė su maistu ir paliekama per naktį ant stalo.

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Soros International House
PASAULINĖS INTERNATIONAL HOUSE ORGANIZACIJOS NARYS NUO 1992 M.

● Daugiau apie Lietuvių tradicijas ir papročius skaitykite čia:

http://lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvi%C5%B3_tradicijos_ir_papro%C4%8Diai

3.3 Tradicinė Lietuviška muzika

Tradiciniai Lietuvių liaudies instrumentai:

§ **Skudučiai** – tai grupinis kolektyvinio muzikavimo instrumentas. Grodavo vyrai. Senoji skudučių muzika yra sutartinės.

http://www.youtube.com/watch?v=P_SXYEuAov8

§ **Kanklių** kilmė susijusi su pirmykščiais tikėjimais. Medis buvo kertamas ir kanklės dirbamos mirus šeimos nariui.

Tai - žemaičių ir kuršių instrumentas.

<http://www.youtube.com/watch?v=DWvpVtwxvpQ>

§ **Birbynė** buvo gaminama piemenų XIX a. Vėliau, įtakota klasikinių instrumentų, tapo sudėtingesnė ir naudojama atliekant profesionalią muziką.

<http://www.youtube.com/watch?v=gF0vowH9I9Q>

§ **Skrabalai** nuo seno buvo naudojami piemenų. Tokį medinį varpelį jie užrišdavo karvėms ant kaklo, kad ganydami jas lengviau rastų miške.

<http://www.youtube.com/watch?v=7OqX5AzSwe8>

Tradicinės lietuvių liaudies dainos vadinamos **sutartinėmis**. Jų autentiškumą sukuria ypatingas daugiabalsis atlikimo būdas. Sutartines daugiausiai dainuodavo Aukštaitijoje. Lietuviškas sutartines UNESCO oficialiai įtraukė į UNESCO reprezentatyvaus žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą.

<http://www.youtube.com/watch?v=iGPO1kcTTIc>

Dainų šventė – tai tradicinių dainų ir šokių festivalis, kuris laikomas didžiausiu kultūriniu renginiu Lietuvoje. Dainų švenčių tradicija susiformavo XIX amžiaus pabaigoje. Dabar šie didžiuliai šventiniai renginiai į vieną vietą kas ketverius metus suburia mėgėjų ir profesionalių kolektyvų – vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų – iš visos Lietuvos bei pasaulio.

3.4 Šiuolaikinė kultūra

Muzika

Lietuvos didžiuosiuose miestuose gausiai organizuojami įvairūs muzikiniai festivaliai („Gaida“, „Vilniaus festivalis“, „Vilnius mama jazz“, „Kaunas jazz“, „Kristupo vasaros festivalis“ ir kt.).

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

Soros International House
PASAULINIS INTERNATIONAL HOUSE ORGANIZACIJOS NARYS NUO 1993 M.

● Išsamią informaciją apie tradicinius kasmetinius festivalius, vykstančius Vilniuje ir kituose miestuose galite rasti čia: <http://www.vilniusfestivals.lt/LT/>

§ **Festivalis „Gaida“** – pagrindinis ir didžiausias šiuolaikinės muzikos festivalis Lietuvoje, rengiamas nuo 1991 m. Vilniuje. Festivalis plačiai apžvelgia ir pristato aktualiausius kūrybinius procesus bei naujausias muzikos tendencijas tiek Lietuvoje, tiek Europoje bei pasaulyje. Į festivalį kviečiami žymiausi pasaulio atlikėjai, skamba ypatingos sėkmės sulaukę kūriniai. Festivalis „Gaida“ yra rudens renginys, organizuojamas kasmet spalio-lapkričio mėnesiais.

§ **Kristupo vasaros festivalis** – tai didžiausias ir vienas įspūdingiausių vasaros muzikos festivalių Lietuvoje, trunkantis net du vasaros mėnesius (liepą-rugpjūtį). Jo metu klausytojams pristatoma daugiau nei 50 originalių renginių, vykstančių skirtingose Vilniaus erdvėse ir Lietuvos regionuose. Festivalio moto – visi žanrai geri, išskyrus nuobodžius.

§ **Gatvės muzikos diena.** Muzikanto ir aktoriaus Andriaus Mamontovo iniciatyva nuo 2007 m. gegužės 5-oji paskelbta Gatvės muzikantų diena. Šią dieną visi, mėgstantys muziką ir muzikuojantys, kviečiami išeiti į Vilniaus gatves, kiemus, skverus ir groti plačiai visuomenei. <http://www.youtube.com/watch?v=PiFYOVnGHNA>

§ **Bliuzo naktys.** Šis tarptautinis festivalis nuo 1993 metų pirmąjį liepos savaitgalį visuomet vyksta toje pačioje vietoje – Varniuose, prie Lūksto ežero. www.bliuzonaktys.lt

§ **Kultūros naktis** – tai unikalus daugiažanris kultūrinis renginys, kurio tradicija atkeliavo iš Europos sostinių ir sėkmingai prigijo Vilniuje nuo 2007 metų. Kasmet vieną vasaros naktį birželį šalies sostinė nemiega: vyksta šokiai, filmų peržiūros, įvairių žanrų muzikos koncertai, rodomi spektakliai, skaitoma poezija, o visą naktį dirbantys muziejai vilioja muzikiniais spektakliais ir animacija. www.kulturosnaaktis.lt

Teatras

Didžiausi teatro festivaliai Lietuvoje:

§ **Tarptautinis teatro festivalis „Sirenos“** yra didžiausias ir svarbiausias tarptautinis teatro festivalis Lietuvoje. Atrenkami geriausi spektakliai, įdomiausi režisieriai. Tai aktualus, intriguojantis, šokiruojantis, nepatogus, drastiškas, neįprastas, laužantis stereotipus festivalis. Jis organizuojamas kasmet rugsėjo-spalio mėnesiais. www.sirenos.lt

§ **Naujojo cirko savaitgalis.** Naujasis cirkas – tai žongliravimas, akrobatika, šiuolaikinis šokis, sudėtingi, neįprasti, estetiški, dar nematyti triukai. Lietuvoje tokių menininkų nėra daug, todėl į festivalį atvyksta daug trupių iš užsienio. Naujojo cirko savaitgalis vyksta kiekvieną rugsėjį.

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

§ **Naujojo Baltijos šokio festivalis.** Tai didžiausias tokio pobūdžio renginys Baltijos šalyse. Jame pasirodo Lietuvos ir užsienio šokėjai; tai galimybė pažinti nacionalines ir pasaulines šokio meno tendencijas.

<http://www.vilniusfestivals.lt/LT/apie-festivali-6/>

§ **Kitoks teatras vaikams.** Kitoks, nes šiuolaikiškas, interaktyvus, įvairių žanrų, spalvingas. Vaikai gali dalyvauti įvairiose dirbtuvėse, ekskursijose, kurių metu gali iš arčiau susipažinti su teatru, spektaklio kūrimo procesu. Šis festivalis vyksta kasmet sausio mėnesio vidury.

Kinas

§ Didžiausias ir svarbiausias metų renginys kino srityje yra kasmet vykstantis tarptautinis kino festivalis „**Kino pavasaris**“. Festivalyje rodomi tiek lietuvių, tiek užsienio kūrėjų nepriklausomo kino filmai, sulaukę daugiausiai pripažinimo, sukėlę diskusijas, apdovanoti žinomuose kino festivaliuose. <http://www.vilniusfestivals.lt/LT/apie-festivali-9/>

§ **Europos šalių kino forumas „Scanorama“.** Kasmet lapkritį Vilnių, Kauną ir Klaipėdą sujungianti „Scanorama“ yra itin vertinama už joje rodomų filmų meninę vertę, nenuolaidžiamą pigiam skoniui ir komercinės sėkmės nesivaikymą. Tai yra įdomių idėjų ir atradimų festivalis.

www.scanorama.lt

§ **Ad Hoc: Nepatogus kinas** – tai pirmasis ir kol kas vienintelis žmogaus teisių filmų festivalis ne tik Lietuvoje, bet ir visose Baltijos šalyse. Šio festivalio misija – iškelti žmogaus teisių temą visame pasaulyje ir suteikti informacijos apie tai.

www.nepatoguskinas.lt

● Daugiau apie lietuvišką kiną skaitykite čia: www.lfc.lt

Literatūra

§ **Vilniaus knygų mugė** – didžiausias kultūrinis renginys, skirtas literatūrai. Tai – pagrindinė leidėjų, autorių ir skaitytojų susitikimų ir bendravimo vieta, reikšmingas kultūros renginys Lietuvoje, didžiausia knygų mugė Baltijos šalyse.

www.vilniausknygumuge.lt

Populiariausi šiuolaikiniai lietuvių rašytojai yra Sigitas Parulskis, Jurga Ivanauskaitė, Giedra Radvilavičiūtė, Marius Ivaškevičius, Krsitina Sabaliauskaitė, Renata Šerelytė, Laura Sintija Černiauskaitė.

● Išsamią informaciją apie daugelį lietuvių rašytojų rasite čia:

<http://www.rasytojai.lt/lt/rasytojai#a>